

Kulturdepartementet
Ku 2019/01489/MD

2019-11-22
Dnr: 29/2019

SVERIGES UTBILDNINGSRADIO AB:S YTTRANDE ÖVER BETÄNKANDET "EN MODERNISERAD RADIO- OCH TV-LAG (SOU 2019:39)"

Med anledning av att Sveriges Utbildningsradio AB (UR) har inbjudits att lämna synpunkter på slutbetänkandet En moderniserad radio- och tv-lag (SOU 2019:32) vill UR här avge följande remissyttrande. Yttrandet är i huvudsak begränsat till de delar av betänkandet som berör UR:s verksamhet.

4 Definitioner, jurisdiktion och registrering

4.2.1 Definitioner

UR tillstyrker utredningens förslag om att införa definitioner av begreppen videodelnings-plattform, leverantör av videodelningsplattform och användargenererad video i radio- och tv-lagen. UR instämmer även med förslaget att ändra definitionerna av produktplacering och sponsring så att även videodelningsplattformar och användargenererad video omfattas.

UR instämmer i utredningens bedömning om behovet av ytterligare lagändringar eller andra åtgärder.

4.2.2 Jurisdiktion

UR tillstyrker utredningens förslag.

4.2.3 Registrering och register

UR tillstyrker förslaget och har ingen invändning mot utredarens bedömning.

4.2.4 Ändringar i verksamheten ska anmälas

UR har inget att invända mot utredningens förslag om att den som anmält sin verksamhet till Myndigheten för press, radio och tv eller har tillstånd att sända ljudradio eller tv ska anmäla förändringar i de uppgifter som ingår i registret.

UR delar utredningens bedömning angående behovet av ytterligare ändringar för att uppfylla ändringsdirektivets krav på uppdaterad förteckning.

4.2.5 Underlåtenhet att anmäla verksamhet för registrering att anmäla ändrade uppgifter

UR har inga invändningar mot förslaget att Myndigheten för press, radio och tv vid vite ska kunna förelägga den som inte uppfyller sin anmälningsskyldighet vad gäller registrering eller inte anmäler ändrade uppgifter.

5 Förutsättningar för samreglering och självreglering

5.2.1. Förutsättningar för ett genomförande genom samreglering

UR kan instämma i bedömningen att samreglering med hänsyn till bestämmelsen i 7 kap. 5§ YGL inte är ett alternativ inom de områden där det allmänna ställer upp villkor för verksamheten och där granskningsnämnden för radio och tv med stöd i nämnda bestämmelse har ansvar för tillsynen.

5.2.2 Självreglering genom ett nytt medieetiskt system

UR är positivt till att utredningen vill möjliggöra ett självreglerande system och tillstyrker därför utredningens förslag att tillståndsgivaren inte tillämpar möjligheten i radio- och tv-lagen att ställa villkor som avser respekt för enskilds privatliv.

UR anser dock att detta förslag ska ses som ett första steg och betonar vikten av att radio- och tv-lagen så snart som möjligt ändras så att möjligheten att ställa villkor om enskilds privatliv tas bort. Detta bör också tydligt framgå av regeringens kommande proposition.

Ett medieetiskt system, som omfattar både kommersiella medier och public service-företagen, har diskuterats under många år inom föreningen Utgivarna

I september 2019 bildades Medieetiskt Förvaltningsorgan i syfte att införa ett utvidgat, gemensamt, självreglerande medieetiskt system i Sverige, där en enskild ska kunna anmäla såväl tidningsartiklar som radio- och tv-inslag i frågor gällande privatlivet.

Huvudmän för Medieetikens Förvaltningsorgan är TU – Medier i Sverige, Sveriges Tidskrifter, SVT, SR, UR, TV4, Journalistförbundet och Publicistklubben.

Under 2020 är planen att Allmänhetens Medieombudsman (MO) och Mediernas etiknämnd (MEN) kommer att ersätta dagens Allmänhetens Pressombudsman och Pressens opinionsnämnd.

MO kommer att pröva anmälningar från enskilda som anser sig utsatta för en publicitetsskada, oavsett publiceringsplattform, i de medier som anslutit sig till systemet.

Det finns flera fördelar med ett självreglerande medieetiskt system, där enskildas anmälningar som rör privatlivet prövas av en enda instans, jämfört med dagens system

med två instanser (Allmänhetens pressombudsman avseende publiceringar i tryckt tidning och en del nättidningar samt Granskningsnämnden för publiceringar av radio- och tv-inslag). Dels kommer det att bli betydligt lättare att förstå för den enskilde var man ska anmäla en upplevd publicitetsskada. Dels värnas de anslutna mediernas oberoende från politiska intressen genom att vara ett självreglerande organ.

Detta blir inte minst viktigt i ljuset av vad som sker i omvärlden, där det finns tydliga exempel på hur politiska beslut fattats i syfte att kontrollera och styra mediernas innehåll och därmed samhällsdebatten.

Otydligt med dubbla system

UR betonar vikten av att tillståndsgivaren så snart som möjligt tar bort punkten om enskilds privatliv i sändningstillståndet och inte längre tillämpar möjligheten i radio- och tv-lagen att ställa detta villkor. Medieombudsmannen kan då överta den etiska granskningen av frågor som rör enskilds privatliv också för inslag och program som sänts i radio- och tv-kanaler och som idag hanteras av Granskningsnämnden.

UR delar även utredningens bedömning att detta ska ses som en övergångslösning: "Genom att i ett första steg välja att inte ställa det aktuella villkoret i kommande sändningstillstånd, även om det är möjligt, ger tillståndsgivaren ett förtroende till det nya medieetiska systemet som sedan kan utökas när verksamheten har visat sig fungera som förväntat". (s.211)

Det är dock mycket viktigt att det framgår av regeringens förarbeten att nästa steg är att villkoret tas bort ur radio- och tv-lagen, genom en lagändring.

För den enskilde kan det upplevas som både otydligt och förvirrande med två instanser att vända sig till. Därför är det viktigt att parallella instanser och så kallad dubbelprövning så långt som möjligt undviks. Det vore olyckligt och otydligt för den enskilde om en publicering skulle få olika utslag i två olika prövningsinstanser.

UR betonar därför att förslaget om att tillståndsgivaren inte utnyttjar möjligheten att ställa villkor som avser respekt för enskilds privatliv endast ska ses som en första åtgärd i väntan på att radio- och tv-lagen ändras.

6 Videodelningsplattformar

6.4.1 Förhållandet till yttrandefrihetsgrundlagen

UR delar utredarens bedömning att det inte är uteslutet att innehåll på videodelningsplattformar kan omfattas av yttrandefrihetsgrundlagen och att det är möjligt att införa regler för sådana plattformar så länge de inte är mer långtgående än de bestämmelser som gäller för tv-sändningar och beställ-tv.

6.4.2 Gränsdragningsfrågor

UR delar utredarens bedömning om att utgångspunkten för vad som utgör en videodelningsplattform bör vara ändringsdirektivets definition men vill också peka på att

en gränsdragningsproblematik – särskilt i fråga om s.k. hybridplattformar - kan komma att bestå fram till dess att frågorna har klargjorts i rättspraxis.

6.4.4 Radio- och tv-lagens tillämpningsområde utökas till att omfatta videodelningsplattformar

UR delar utredarens bedömning om att bestämmelser om videodelningsplattformar bör föras in i ett nytt kapitel i radio- och tv-lagen.

6.4.5 Bestämmelser om innehållet i videodelningsplattformar

UR delar utredningens bedömning att leverantörer av videodelningsplattformar kan bli ansvariga enligt lagen om ansvar för elektroniska anslagstavlor.

UR tillstyrker förslaget och delar utredningens motivering till detta om att det i radio- och tv-lagens kapitel om videodelningsplattformar ska finnas en hänvisning till att 16-18 §§ lagen om elektronisk handel och andra informationssamhällets tjänster gäller för leverantörer av videodelningsplattformar.

7 Innehåll som uppmanar till våld, hat eller terroristbrott

UR delar utredningens bedömning att svensk rätt genom befintliga bestämmelser uppfyller de krav som ställs i artiklarna 6.1 a och 6.1 b AV-direktivet, i lydelsen enligt ändringsdirektivet.

8 Skydd av minderåriga och krav på information

8.2.1 Minderårigas tillgång till skadligt innehåll

UR delar utredningens bedömning att det inte finns behov av lagändringar eller andra åtgärder för att genomföra kravet i artikel 6a. 1 i ändringsdirektivet och UR har inga invändningar mot förslaget att föra samman bestämmelserna för hur program med ingående våldsskildringar och pornografiska bilder ska sändas i tv respektive tillhandahållas i beställ-tv till en bestämmelse.

8.2.2 Krav på information om skadligt innehåll

UR är positivt till det bakomliggande syftet med förslaget att kravet på varning ersätts med en bestämmelse om att leverantörer av medietjänster istället ska lämna information som beskriver innehållet och varnar för potentiell skada. UR uppfattar dock att vad som avses med "typ av innehåll" och "potentiell skada" är ottydligt.

UR delar utredningens bedömning att information om innehåll är ett område som lämpar sig väl för själv- eller samreglering och tillstyrker förslaget att Statens medieråd ges i uppdrag att medverka till ett branschgemensamt system för information om innehåll som kan skada minderåriga. UR är dock tveksamt till att ett sådant system ska omfatta sådant innehåll som även kan träffas av bestämmelsen om mediets särskilda genomslagskraft. Vidare vill UR betona vikten av att ett system beaktar barns informationsfrihet och vikten av att barn inte undanhålles mer information än vad som är motiverat för att undvika skada.

UR vill slutligen, i likhet med utredningen, betona att det alltid är leverantören av medietjänsten som bedömer om och i så fall vilken information som behöver ges vid publiceringen av ett program.

8.2.3 Skydd för minderårigas personuppgifter

UR har inget att erinra emot förslaget vad gäller skydd för minderårigas personuppgifter. UR vill understryka vikten av att bestämmelsen om förbud för behandling bara gäller kommersiella ändamål och att bestämmelsen blir tillräckligt tydlig om vad som avses med ett sådant ändamål.

8.2.4 Åtgärder för att främja medie- och informationskunnighet

UR delar utredningens bedömning om att det inte behövs några lagändringar eller andra åtgärder för att genomföra ändringsdirektivet.

UR vill dock poängtera vikten av MIK och behovet i samhället av få till mer samordnade, kvalitativa och långsiktiga insatser. Betydelsen av Medie- och informationskunnighet i ett demokratiskt samhälle har ökat i takt med digitaliseringen av samhället. I dag är medie-branschen inne i en genomgripande förändringsprocess till följd av digitaliseringen med en förändrad medielogik som följd. Våra mediekonsumtionsvanor har förändrats och medborgaren är inte längre en passiv mottagare. Och i takt med att allt fler samhällstjänster blir digitala är frågan om digitala färdigheter avgörande för att kunna delta i det demokratiska samhället. Detta behov försöker UR möta genom program riktade till olika målgrupper i samhället och innehållet rör sig från basala digitala kunskaper till hur man blir källkritisk på nätet.

Genom sitt särskilda utbildningsuppdrag bidrar UR med grundläggande kunskaper kring MIK ut i skolornas alla stadier och genom folkbildningsuppdraget till en bred allmänhet.

UR har en lång tradition av att arbeta med MIK, både genom produktion/utbud och även som aktiv aktör i diskussionen kring MIK. Det grundar sig dels på behoven inom utbildnings-väsendet, dels på samhällets kunskapsbehov, men även som en del av det publicistiska uppdraget. Framtidens kanske viktigaste kompetens är att förstå och kunna analysera komplexa sammanhang. I en allt mer digitaliserad och snabbvärdig värld där barn, unga och vi alla möter ett komplext, fragmentariskt informationsflöde blir behovet av att stå på gedigen bas av grundkunskap stort och en förutsättning för att kunna avkoda, tolka och bedöma vad som är sant och rimligt. Att ha kunskap och färdigheter som hjälper oss att förstå mediernas olika komponenter och innehåll är också en

avgörande faktor för att som individ kunna agera och fatta välgrundade beslut i ett demokratiskt samhälle.

UR samverkar med ett flertal organisationer inom utbildningsväsendet, den organiserade folkbildningen, biblioteksväsendet, Statens medieråd med flera för att bidra både till att sprida kunskap om MIK men också för att samordna insatser så att de blir långsiktiga.

10 Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning

10.2.1 Beställ-tv i tråd bör omfattas av kraven på att göra program tillgängliga för personer med funktionsnedsättning

UR har inga invändningar mot utredningens förslag om att det ska vara möjligt att ställa krav även på att program i beställ-tv som tillhandahålls via tråd ska göras tillgängliga för personer med funktionsnedsättning.

I UR:s beställ-tv-tjänst finns idag ett mycket stort antal tv-program vilka har förstagångspublicerats under 2019 och tidigare. För att ett krav inte ska medföra betydande kostnader för UR är det viktigt såsom även utredningen pekar på att det tydligt framgår att ett krav på tillgängliggörande enbart gäller nypubliceringar.

10.2.2 Ändringsdirektivets krav på att tillgängliggöra innehåll

UR delar utredningens bedömning att det inte finns behov av ytterligare lagändring eller andra åtgärder för att genomföra ändringsdirektivets krav på att tillgängliggöra innehåll för personer med funktionsnedsättning.

UR genomför årligen dialogmöten samt har löpande kontakt med grupper av representanter personer med funktionsnedsättningar för att fånga upp målgruppernas behov och förslag kring hur UR kan utveckla och förbättra arbetet med att tillgängliggöra innehåll för personer med funktionsnedsättning.

10.2.4 Kontaktpunkt

UR har ingen invändning mot förslaget att Myndigheten för press, radio och tv ska tillhandahålla en kontaktpunkt online som ska lämna information till allmänheten om tillgänglighetsfrågor och även ge möjlighet att lämna in klagomål om sådant tillgängliggörande. UR vill dock framhålla vikten av att det härvidlag tydliggörs att kontaktpunkten, såsom utredningen påtalar, inte innebär att Myndigheten för press, radio och tv ska hantera och lösa eventuella klagomål från enskilda ur allmänheten.

11 Främjande av europeiska produktioner

11.2.2 Utökade skyldigheter för leverantörer av beställ-tv

UR instämmer i att det nu är möjligt att även låta beställ-tv via tråd om fattas av skyldigheten att främja europeisk produktion. Såsom utredningen konstaterar grundar sig denna möjlighet på ett undantag från etableringsfriheten i tråd och att en sådan begränsning inte ska gå längre än nödvändigt. Mot bakgrund härav delar UR utredningens bedömning motsvarande 5 kap 7 § tredje stycket inte ska införas för beställ-tv via tråd. Detta gör sig även gällande vad gäller kravet på framhävande varför det som även utredningen påpekar är tillhandahållaren som väljer hur framhävandet ska ske, vilket möjliggör för tillhandahållaren att utgå från de egna förutsättningarna och inte utifrån fastställda riktlinjer. UR avstyrker därför utredningens förslag om samreglering.

11.2.3 Redovisning och rapportering

UR har inget att erinra mot utredningens utgångspunkt att dagens krav på redovisning bör göras mer flexibel. Det är dock viktigt att eventuella föreskrifter tas fram i samverkan med berörda aktörer.

11.2.4 En möjlighet att medge undantag från skyldigheten att rapportera andelen europeiska produktioner för tv-sändningar införs

UR tillstyrker förslaget om att Myndigheten för press, radio och tv får möjlighet att enskilda fall medge undantag från skyldigheten att rapportera.

12 Tillsynsmyndigheternas oberoende och effektiva överklagandemekanismer

12.4.4 Rekrytering och förflyttning respektive entledigande av myndighetschefer och nämndledamöter

UR tillstyrker utredningens förslag om att det av radio- och tv-lagen ska framgå att den som är riksdagsledamot, statsråd eller anställd i Regeringskansliet inte får vara ledamot i Gransknings-nämnden för radio och tv. UR tillstyrker också förslaget om att mandattiden för ledamöterna i Granskningsnämnden för radio och tv blir författningsreglerad och det ska anges att nämndens ordförande och två vice ordförande samt ledamöter och ersättare förordnas för en period av fyra år, att hälften av ledamöterna förordnas vartannat år och att ordförande och ledamöter får omförordnas. UR delar även utredningens motiv.

13 Översyn av radio- och tv-lagen utifrån ett nytt säkerhetsläge

13.3.3 Alternativ för att säkerställa nationella säkerhetsintressen

UR delar utredningens bedömning att av de föreslagna alternativen är alternativet om återkallelse av tillstånd det alternativ som är svårast att missbruka i auktoritära syften.

13.3.4 Utformning av regler vid återkallelse av tillstånd

UR instämmer i utredningens bedömning att frågan om införande av nya återkallelsegrunder kräver ytterligare utredning. Även detta alternativ innebär en inskränkning av yttrandefriheten och kan potentiellt missbrukas i auktoritära syften varför noggranna överväganden måste göras.

15 Vidaresändningsplikt

15.5.1 Programtjänsterna ska ha olika innehåll

Förslaget om det genomförs innebär ökad tydlighet och förutsägbarhet för både program-företagen och operatörerna. UR tillstyrker således förslaget och delar utredningens motivering till förslaget.

15.2.2 Sökbar text-tv ska ingå i vidaresändningsplikten

UR tillstyrker förslaget och delar utredningens motivering. UR delar det utredningen anför mot argumentet att operatörerna redan frivilligt vidaresänder programbolagens sändning av sökbar text-tv.

16 Bör beställradio omfattas av radio- och tv-lagen?

16.5.1 Beställradio från SR och UR bör omfattas av radio- och tv-lagen

UR avstyrker utredningens förslag om att beställradio från SR och UR ska omfattas av radio- och tv-lagen och avstyrker därför utredningens förslag om att en definition av begreppet förs in i lagen och att det införs en skyldighet att anmäla sig för registrering.

För närvarande har den parlamentariskt sammansatta 2018 års tryck- och yttrandefrihets-kommitté i uppdrag att överväga om det finns skäl att genom grundlagsändring öppna upp för ett teknikneutralt uppdrag för public service. UR ser

inte att det finns skäl att föregripa en sådan grundlagsändring genom att nu införa en särskild reglering beträffande beställradio.

16.5.2 Vilka bestämmelser i radio- och tv-lagen bör även omfatta beställradio?

För det fall bestämmelser om beställradio förs in i radio- och tv-lagen har UR inget att invända mot utredningens förslag vad gäller vilka bestämmelser i radio och tv-lagen som i så fall ska gälla även för beställradio. UR har inte heller något att invända emot att det i så fall är Gransknings-nämnden för radio och tv som genom granskning i efterhand övervakar om bestämmelserna efterlevs.

17 Sanktioner i radio- och tv-lagen

17.2.2 Skyldigheten för leverantör av audiovisuella medietjänster att lämna viss information

UR har inget att invända mot utredningens förslag om att leverantörer som inte uppfyller sin skyldighet enligt radio- och tv-lagen att lämna information ska kunna åläggas att göra det.

17.2.3 Krav på tillgängliggörande

UR förstår de problem som har uppkommit i praktiken vad gäller vitesförelägganden som sanktion för leverantörer som inte uppfyller krav på tillgängliggörande för personer med funktionsnedsättning. UR vill ändå peka på att särskild avgift hittills bara har använts vid överträdelse av bestämmelser där ett åsidosättande av bestämmelsen på något kan sägas ge leverantören en ekonomisk intäkt och genomförande av utredningens förslag i denna del innebär att nyhet i förhållande till tidigare.

18 Närliggande frågor

18.7 Upptäckbarhet i onlinemiljö

Enligt UR är ändringsdirektivets möjligheter till reglering upptäckbarhet i en onlinemiljö något som borde tas tillvara. UR delar därför utredningens bedömning och menar att snar en översyn av upptäckbarhet är angeläget.

FÖR SVERIGES UTBILDNINGSRADIO AB

Sofia Wadensjö Karén

Verkställande direktör